

Arvoisat kuulijat,

Terveisiä Tampereelta. Nimeni on Johanna Loukaskorpi ja toimin hyvinvointipalveluiden apulaispormestarina Tampereen kaupungissa. Vastaan varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, sosiaali- ja terveyspalveluista sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista. Lyhyesti voisi sanoa, että yhdenvertaisuus ja sen huomioiminen kulkee kaikissa näissä hyvinvoinnin palveluissa läpikäyvänä peruseriaatteena.

Olemme tänään kokoontuneet tänne Cafe Köketiin Kuntaliiton ja Rainbow Rights- hankkeen Aidosti yhdenvertainen kunta -seminaariin pohtimaan muun muassa sitä, miten yhdenvertaisuus näkyy kuntien arjessa, mitä kuuluu kuntien yhdenvertaisuussuunnittelutyölle ja ennen kaikkea kuulemaan hyviä käytänteitä eri kuntien yhdenvertaisuussuunnitelmien täytäntöönpanosta.

Luin muutama vuosi Tommi Kinnusen kirjan Lopotti. Sen yksi päähenkilöistä on sokea Helena. Helena toteaa seuraavasti ”He mittaavat minua itse keksimillään mittareilla. Niiden mukaan olen aina vajaa.” Helenan ajatus, kuinka muut näkevät hänet kuvastaa sitä, kuinka monet vammaiset kokevat sen, miten heihin yhteiskunnassa tai palveluiden asiakkaana suhtaudutaan. Yhdenvertaisuusvaltuutetun selvityksessä todettiin, että suurin syy, miksi esimerkiksi vammaiset ihmiset jättävät ilmoittamatta kokemastaan syrjinnästä johtuu siitä, että he eivät usko ilmoituksen johtavan mihinkään toimenpiteisiin.

Tämä antaa meille yhdenvertaisuuden toimeenpanijoille ja suunnittelijoille aika paljon ajattelemisen aihetta, eikö vaan? Se antaa meille myös kipinän tähän päivään.

Hyvä seminaariväki,

Kotikaupungissani Tampereella on pitkä ja hieno historia, kun tarkastellaan asioita yhdenvertaisuuden tai esimerkiksi sukupuolten tasa-arvon toteutumisen näkökulmasta. Tampereen kaupunki on aina halunnut olla tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja mahdollisuuksien kaupunki. Tästä kertoo osaltaan vaikkapa se, että Tampereen kaupunki perusti vammais- ja esteettömyysasiamiehen viran ensimmäisenä kaupunkina Suomessa vuonna 2007. Sama yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon eteen tehtävä työ jatkuu aktiivisesti tänäkin päivänä. Viime viikolla hallituksen perustaman kansainvälisen tasa-arvopalkinnon (International Gender Equality Prize) ensimmäistä palkinnonsaajaa, liittokansleri Merkeliä, juhlittiin Tampereella ja samalla nostettiin sukupuolten välisen tasa-arvon ja naisiin kohdistuneen syrjinnän ajankohtaisia kysymyksiä esiin. Tasa-arvopalkinto on jatkossakin tarkoitus jakaa nimenomaan Tampereella.

Hienosta historiasta huolimatta haluan korostaa, ettei tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden eteen tehtävä työ kunnissa tai vaikkapa Tampereella ole missään nimessä valmista. Onko se itse asiassa koskaan?

Ihmisten välinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eivät toteudu automaattisesti ja itsestään, vaan niiden toteutumista on aktiivisesti edistettävä. Mielestäni jokaisen ihmisen niin kunnissa, järjestöissä kuin omassa elämässään on pyrittävä toimimaan yhdenvertaisuuden ja laaja-alaisen tasa-arvon toteuttamisen edistämiseksi.

Kuten voimassaoleva lainsäädäntökin jo vaatii, on Tampereellakin laadittu yhdenvertaisuussuunnitelma. Tampereella on myös uuteen vuoteen 2030 ulottuvaan kaupunkistrategiaan Tampere - Sinulle paras ja Lauri Lylyn pormestariohjelmaan Inhimillinen ja vetovoimainen Tampere kirjattu linjaukset yhdenvertaisuudesta. Pormestariohjelmassa korostetaan, että Tampere on esimerkillinen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisessä. Mutta niin kauan kuin ohjelmat ja suunnitelmat eivät jalkaudu osaksi arkea, ovat suunnitelmat vain suunnitelmia ja lupauksia paremmasta.

Tampereen kaupunki lähti hankekuntana mukaan Oikeusministeriön, Kuntaliiton, Setan ja sosiaali- ja terveysministeriön toteuttamaan Rainbow Rights –hankkeeseen, koska hankkeen kautta Tampere saa

tarvitsemaansa tukea matkalla siihen, että yhdenvertaisuusnäkökulmien huomioimisesta tulee kiinteä osa kaikkea kaupungin toimintaa ja palvelutuotantoa - ei vain jotakin päälle liimattua ylimääräistä ja pakollista. Olemme yhdessä muiden hankekuntien kanssa jo nyt jakaneet kokemuksia ja oppineet toistemme hyvistä käytännöistä. Kiitos kaikille yhteistyökumppaneille tähänastisesta.

Harva kuntalainen, kunnan työntekijä tai luottamushenkilö vastustaa yhdenvertaisuuden toteuttamista tai syrjinnän poistamista. Ne ovat asioita, joita kannatetaan, joille taputetaan ja joita pidetään hyvinä. Rainbow Rights -hankkeessa pyrimme etsimään aktiivisesti hyviä konkreettisia käytäntöjä, sillä yhdenvertaisuus, vaikka sitä kannatettaisiinkin, ei toteudu itsestään ja ilman muuta, vaan se vaatii yhdenvertaisuuden huomioimista, ajattelemista ja toimeenpanemista jokaisen viran- ja toimenhaltijan tai työyhteisön perustyössä ja luottamushenkilöiden päätöksissä. Näen tärkeäksi, että uskallamme vaatia muutoksia ja parannuksia toimintaympäristöön, palvelurakenteisiin tai asenteisiin, jos siltä näyttää.

Olen joskus kuullut sanonnan kehitysyhteistyön yhteydessä, että maailmaa voi muuttaa hehtaari kerrallaan. Sanonta liittyi pienviljelijöiden opettamiseen Afrikassa. Yhdenvertaisuussuunnitteluun ja suomalaiseen yhteiskuntaan verraten saman sanonnan voisi sanoa, että maailmaa muutetaan yhdenvertaisemmaksi pienin askelin yksi toimenpide, virkahenkilö tai työpaikka kerrallaan. Monesti kyse on asenteista ja ajattelemattomuudesta.

Hyvät kuulijat,

Kerron muutamia esimerkkejä Tampereella hyväksi havaituista käytänteistä.

Meillä on jatkuva yhdenvertaisuusverkkokoulutus henkilöstölle. Verkkokoulutus avaa yhdenvertaisuuden perusteita etenkin työyhteisöjen näkökulmasta. Kaupunki edellyttää esimiehiltä koulutuksen suorittamista, mutta henkilöstöstä kuka tahansa voi sen suorittaa. Olemme vuosia tehneet paikallisen SETAn kanssa koulutusyhteistyötä seksuaalikasvatuksen saralla. Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli-identiteetin moninaisuuden avaava työpaja tarjotaan kaikissa Tampereen peruskouluissa kahdeksaluokkalaisille.

Kirjastojen erityisryhmien strategiatyö on laadittu pohtimalla kirjastopalveluiden yhdenvertaisuuden näkökulmaa. Kirjastojen erityisryhmästrategiassa ei mahdollisteta palveluita yhdenvertaisesti kaikille, vaan erityisryhmille pyritään tarjoamaan jotakin lisää peruspalveluiden ohella. Kirjastoissamme tietyt erityisryhmät saavat YK:n vammaissopimuksenkin vaatimaa positiivista erityiskohtelua suunnitellusti.

Haluan muistuttaa, että yhdenvertaisuuden kanssa käsi kädessä kulkee myös aidon osallistumisen mahdollisuuksien tarjoaminen. Tampereella on jo pitkään huomioitu palveluja suunniteltaessa ja niitä kehitettäessä muun muassa kokemusasiantuntijoiden oma ääni. Kokemusasiantuntijoiden lisäksi meillä on palveluita kehittämässä alueverkostot, vanhus-, vammais- ja maahanmuuttajaneuvostot, erilaisia asiakasraateja ja sosiaali- ja terveysjärjestöille suunnattu järjestöedustamo. Valitettavasti minun on todettava, että erityisryhmiä edustavien neuvostojen olemassaolo tai järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö eivät aina tuota aitoa osallisuutta ja edistä yhdenvertaisuutta, varsinkin jos hallinnon ja palveluiden tasolla ei tunnisteta ja tunnusteta erityisryhmien omien kokemusten merkitystä ja sen tärkeyttä. Tarjolla on useimmiten valtavasti kokemuksen kautta syntynyttä osaamista ja näkemystä, jota erityisryhmät tuovat mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Usein erityisryhmien osallisuuden kautta huomataan, että yhdenvertaisuus ei ole pelkästään asenteita ja mielipiteitä, vaan myös nimenomaan konkreettisia tekoja. Tämä näkyy esimerkiksi vammaisten kohdalla, joiden tasavertaisen osallistumisen esteenä saattaa olla vaikeaselkoinen kieli tai niinkin konkreettinen asia kuin avustajan puute.

Vaikka syrjintää voi kukin omalla toiminnallaan ja asenteillaan merkittävästi vähentää, on tässäkin asiassa yhteistyössä voimaa. Yhdenvertaisuudesta keskusteleminen, asioiden jakaminen ja jo tehdystä oppiminen luovat yhteistä kokemusta siitä, kuinka yhdenvertaisuus todella hyödyttää kaikkia. Kun rinnakkain

keskustelevat väkiluvultaan, sijainniltaan ja väestörakenteeltaan erilaiset kunnat, julkisen sektorin toimijat ja kolmas sektori, saadaan arvokkaita näkökulmia yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja syrjinnän vähentämiseksi - samalla ymmärrys toisia kuntia ja alueita kohtaan lisääntyy ja parhaimmillaan myös alueelliset erot yhdenvertaisuutta edistävien käytäntöjen suhteen kaventuvat. Tällaisen keskustelualustan tarjoavat Rainbow Rightsin kaltaiset hienot hankkeet, mutta myös Kuntaliiton yhdenvertaisuus-verkosto.

Toivotan teille kaikille antoisaa päivää yhteisen hyvän äärellä. Päivän päätteeksi toivottavasti jokainen meistä on hiukan viisaampi yhteisen ja arvokkaan yhdenvertaisuuden toteuttamisen suhteen. Päättän puheeni runoilija Eila Pennasen runoon, joka on julkaistu teoksessa Kiitos harhaluuloista: "Älä pidä ihmisiä esineinä, / koeta tajuta miten he elävät, / koeta tajuta heidän muotonsa, / heidän koskematon ainutlaatuinen / olemassaolonsa.